

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

СХВАЛЕНО

Протокол Вченої ради КВНЗ
«Харківська академія неперервної
освіти»
№ 1 від 27.01.2025

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ КВНЗ «Харківська
академія неперервної освіти»
№ 7 від 27.01.2025

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
курсів підвищення кваліфікації**

за темою

***«Психологічна підтримка і подолання освітніх втрат:
практичний кейс для вчителів англійської мови»***

***«Psychological support and overcoming educational losses:
a practical case for teachers of English language»***

Укладач: Дегтярьова Г.А., завідувач кафедри методики навчання мов і літератури, д. пед. н.

Цільова група: учителі / викладачі англійської мови, які забезпечуватимуть реалізацію Державного стандарту базової середньої освіти

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання
кафедри методики навчання мов і літератури
№ 1 від 16.01.2025

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна, змішана

НАПРЯМИ: розвиток компетентностей відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225 «Про затвердження професійного стандарту "Вчитель закладу загальної середньої освіти"» та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800.

МЕТА: ознайомити вчителів / викладачів англійської мови з дієвими стратегіями подолання освітніх втрат, а саме: особливостями психологічної підтримки в умовах подолання освітніх втрат, комплексними діями щодо подолання навчальних, когнітивних, виховних втрат, специфікою їх вимірювання, із особливостями мотивації під час організації освітнього процесу, що забезпечить підвищення рівня викладання англійської мови та сприятиме подоланню освітніх втрат під час планування й організації уроків, дозволить компенсувати освітні втрати на рівні усіх трьох складників, оскільки, окрім навчальних втрат, важливими складниками проблеми є також втрати психологічні та соціокультурні.

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ:

1. Забезпечити розвиток професійних компетентностей відповідно до професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 року № 1225, у межах професійної діяльності:
 - А2. предметно-методичної компетентності;
 - Б1. психологічної компетентності;
 - Г2. організаційної компетентності.
2. Спонукаати вчителів / викладачів англійської мови до усвідомлення важливості психологічної підтримки під час організації освітнього процесу в умовах освітніх втрат, зокрема використовувати основні стратегії роботи зі здобувачами освіти, що сприяють формуванню їхньої позитивної самооцінки, підвищення мотивації до навчання;
3. Удосконалювати вміння планувати освітній процес та реалізувати наявні державні стратегії щодо мінімізації й подолання освітніх втрат, а саме: організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства, раціонально використовувати навчальний час, організовувати навчальні заняття різних типів в умовах подолання освітніх втрат.
4. Розвивати вміння добирати ефективні методики й технології навчання, що сприяють мінімізації освітніх втрат під час планування й організації освітнього процесу.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12.10.20225 р. № 904 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти».

Актуальність освітньої програми полягає в необхідності ознайомлення вчителів / викладачів англійської мови з імплементацією державних стратегій щодо подолання освітніх втрат, платформами, що надають безкоштовне педагогічне діагностування, інструментами загальнодержавних зовнішніх моніторингових досліджень для вимірювання та компенсації освітніх втрат, методиками й технологіями планування й організації уроку в умовах подолання освітніх втрат, а також у формуванні вмінь надати психологічну підтримку здобувачам освіти, допомогти соціалізуватися й знайти мотивацію для самостійного навчання та саморозвитку, в удосконаленні вміння педагогів адаптувати освітні стратегії, освітні програми та освітній процес до індивідуальних потреб здобувачів освіти, що спрямоване на покращення академічної успішності, психічного та емоційного здоров'я здобувачів освіти.

Освітню програму підвищення кваліфікації за темою *«Психологічна підтримка і подолання освітніх втрат: практичний кейс для вчителів англійської мови»* розроблено з урахуванням положень: законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», від 14 грудня 2016 року № 988-р «Про затвердження Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», від 21 серпня 2019 року № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників», наказу Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. № 1225 «Про затвердження професійного стандарту "Вчитель закладу загальної середньої освіти"».

Обсяг: 60 годин (2 кредити).

Особливості організації освітнього процесу за цією програмою

Освітня програма підвищення кваліфікації за темою *«Психологічна підтримка і подолання освітніх втрат: практичний кейс для вчителів англійської мови»* є складовою Комплексної програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників з української мови та літератури.

Науково-педагогічні працівники Академії можуть вносити зміни в пропонуваній освітньою програмою зміст із метою необхідності своєчасного реагування на конкретні умови, у яких відбувається освітній процес, зазначивши їх у розкладі занять. Загальний обсяг таких змін може досягати до 25%.

Заняття практико орієнтовані, передбачають різні види роботи: індивідуальну, групову, фронтальну з використанням різноманітних цифрових сервісів (робота з онлайн-дошками Padlet, Lino, онлайн-презентаціями, створення завдань за допомогою AI, цифрових сервісів LearningApps, Wordwall, Mentimeter, Canva тощо, що сприяє набуттю педагогами не лише професійних, а й соціальних навичок (робота в команді, вміння дослухатися до думок колег).

Матеріально-технічне забезпечення освітнього процесу:

- *для очного навчання:* мультимедійний проєктор, ноутбук, персональні комп'ютери, сучасне програмне забезпечення, інтерактивна дошка, доступ до мережі «Інтернет» для використання сучасних цифрових сервісів і ресурсів, фліпчарт, навчальні матеріали, маркери.
- *для дистанційного навчання:* комп'ютерна техніка та програмне забезпечення для проведення онлайн-занять, доступ до швидкісного інтернету, сайт дистанційної освіти Харківської академії неперервної освіти, навчальні матеріали.

Очікувані результати охоплюють

Знання й розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти згідно з професійним стандартом та концепцією НУШ;
- дієвих стратегій подолання освітніх втрат на рівні трьох складників (втрат навчальних, виховних і психологічних);
- нормативно-правових основ стосовно подолання освітніх втрат, імплементації державних стратегій, використання платформ педагогічного діагностування;
- важливості мінімізації освітніх втрат з англійської мови, використання ефективних методик і технологій організації уроку на етапі подолання освітніх втрат;
- інструментів міжнародних досліджень якості освіти, загальнодержавних зовнішніх моніторингових досліджень для вимірювання та компенсації навчальних втрат та соціально-емоційних навичок здобувачів освіти;
- психологічних аспектів організації діяльності щодо компенсації освітніх втрат здобувачів освіти основної та старшої школи;
- важливості психологічної підтримки як складової подолання освітніх втрат на рівні когнітивного розвитку здобувачів освіти;
- обов'язкових результатів навчання здобувачів освіти у формуванні знань, ключових умінь і ставлень.

Уміння:

- організовувати освітній процес, орієнтований на подолання навчальних і психологічних втрат відповідно до вимог Державного стандарту базової середньої освіти та Державного стандарту повної загальної освіти з урахуванням інструментів міжнародних і загальнодержавних зовнішніх моніторингових досліджень;
- здійснювати вимірювання освітніх втрат з використанням наявних модифікованих програм та освітніх платформ;

- коригувати навчальні програми з англійської мови для планування освітнього процесу в умовах подолання освітніх втрат;
- добирати й застосовувати завдання для вимірювання та компенсації навчальних і когнітивних втрат;
- використовувати ефективні методики й технології навчання англійської мови, що спрямовані на подолання освітніх втрат, зокрема з використанням цифрових технологій.
- визначати психологічні втрати здобувачів освіти та надавати необхідну підтримку;
- бачити можливості поступового, з наростанням обсягу й складності, навчального матеріалу, наближення школярів до здобуття загальних і конкретних навчальних результатів, передбачених Державним стандартом базової середньої освіти і Державним стандартом повної загальної освіти та прописаних у них орієнтирів для оцінювання.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- готовність до реалізації сучасних цілей освіти;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- формування умов досягнення успішного результату практичної діяльності, виховання у здобувачів освіти ціннісного ставлення до особистісних здобутків навчання;
- професійна мобільність та гнучкість.

Компетентності:

- **A2 предметно-методична** (здатність добирати і використовувати сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти, спрямованих на мінімізацію освітніх втрат на всіх рівнях загальної середньої освіти, розробляти власні освітні матеріали, спрямовані на подолання освітніх втрат з англійської мови із урахуванням рівня опанування навчального матеріалу, інтересів і здібностей здобувачів освіти, адаптація змісту іншомовної освіти до їхніх потреб в умовах подолання освітніх втрат);
- **Б1 психологічна** (здатність використовувати стратегії роботи зі здобувачами освіти, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності, формувати мотивацію здобувачів освіти й організовувати їхню пізнавальну діяльність, використовувати основні стратегії роботи зі здобувачами освіти, що сприяють формуванню їхньої позитивної самооцінки в умовах подолання освітніх втрат);
- **Г2 організаційна** (здатність організовувати освітній процес відповідно до вимог законодавства, організовувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти, раціонально використовувати час в умовах подолання освітніх втрат з англійської мови).

КУРИКУЛУМ
курсів підвищення кваліфікації
для вчителів / викладачів англійської мови за темою
«Психологічна підтримка і подолання освітніх втрат:
практичний кейс для вчителів англійської мови»

№ з/п	Назва модуля	К-сть годин / кредитів
1.	Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності щодо компенсації освітніх втрат	2
2.	Стратегії оновлення змісту освітньої діяльності для компенсації освітніх втрат	16
3.	Сучасні інструменти для організації освітнього процесу з подолання навчальних втрат	18
4.	Педагогічне діагностування та оцінювання навчальних досягнень як інструмент подолання освітніх втрат	4
5.	Психолого-педагогічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах подолання освітніх втрат	16
6.	Діагностико-аналітичний	4
	Разом год / кредитів	60 / 2

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
курсів підвищення кваліфікації
для вчителів / викладачів англійської мови за темою
«Психологічна підтримка і подолання освітніх втрат:
практичний кейс для вчителів англійської мови»

№ теми	Назва модуля, теми	Індекси компетентностей, що розвиваються	Кількість годин
1.	Модуль 1. Сучасні нормативні вимоги до організації освітньої діяльності щодо компенсації освітніх втрат		
1.1	Вимірювання та механізми подолання освітніх втрат і розривів на рівні загальної середньої освіти: нормативно-правове підґрунтя, зміст та актуальність понять	Г3.1, Г3.2	2
	Усього годин за модулем		2
2.	Модуль 2. Стратегії оновлення змісту освітньої діяльності для компенсації освітніх втрат		
2.1	Особливості навчання англійської мови з урахуванням освітніх втрат та індивідуальних потреб учнів		2
2.2	Стратегія соціальної та емоційної підтримки навчання англійської мови для створення сприятливого освітнього середовища	Б1.2, В1.3, Г3.2, Г3.3	2
2.3	Використання тьюторингу як одного з адаптивних методів для мінімізації освітніх втрат і забезпечення ефективності вивчення англійської мови		2

№ теми	Назва модуля, теми	Індекси компетентностей, що розвиваються	Кількість годин
2.4	Розбудова індивідуальної освітньої траєкторії учня для організації навчання в умовах освітніх втрат	Б1.2, В1.3, Г3.2, Г3.3	2
2.5	Педагогічний дизайн сучасного уроку англійської мови: проектування навчання в умовах подолання освітніх втрат у дистанційному форматі	А1.3, А2.2, А2.4, Г1.1, Г1.2	2
2.6	Подолання освітніх втрат на уроках англійської мови в початковій школі		2
2.7	Стратегія інтегрованого навчання як інструмент надолуження освітніх втрат в іншомовній освіті	А2.3, А2.3.31, А2.3.У1	2
2.8	Залучення учнів до дослідно-експериментальної роботи – один із шляхів подолання освітніх втрат		2
Усього годин за модулем			16
3.	Модуль 3. Сучасні інструменти для організації освітнього процесу з подолання навчальних втрат		
3.1	Подолання освітніх втрат в іншомовній освіті: ефективні рішення	А2.3, А2.3.31, А2.3.У1	2
3.2	Диференційоване навчання як технологія подолання освітніх втрат учнів	А1.4, А2.2, А2.4, Г2.2, Г3.2	2
3.3	Формування комунікативних навичок учнів у контексті реалізації усної взаємодії на етапі подолання освітніх втрат	А1.3, А2.3, А2.3.31, А2.3.У1	2
3.4	Як покращити навички аудіювання англійської: ефективні техніки для вдосконалення розуміння на слух в умовах надолуження освітніх втрат	А1.3, А2.3, А2.3.31, А2.3.У1	2
3.5	Розвиток навичок читання і письма на уроках англійської мови: нові застосунки і форми для надолуження освітніх втрат	А1.3, А2.2, А2.3, А2.3.31, А2.3.У1	2
3.6	Методичні орієнтири для формування наскрізного вміння читати з розумінням на уроках англійської мови в умовах надолуження освітніх втрат	А1.3, А2.2, А2.4, А2.3, А2.3.31, А2.3.У1, А3.1	2
3.7	Проектна діяльність – ключ до подолання освітніх втрат та підвищення знань з англійської мови	А2.3, А2.3.31, А2.3.У1, А2.4	2
3.8	Підготовка випускників до проходження НМТ з англійської мови в умовах освітніх втрат	А1.3, А2.2, А2.4, А2.6, Г3.1, Г3.2, Г3.3	2
3.9	Цифрові інструменти для подолання освітніх втрат	А3.1.У1, А3.2, А3.2.В1	2
Усього годин за модулем			18
4.	Модуль 4. Педагогічне діагностування та оцінювання навчальних досягнень як інструмент подолання освітніх втрат		

№ теми	Назва модуля, теми	Індекси компетентностей, що розвиваються	Кількість годин
4.1	Педагогічне діагностування як основний інструмент подолання освітніх втрат учнів з англійської мови: вхідне й вихідне діагностування, тести платформи ВШО	Г2.2.У1, Г2.2.У2, Г2.2.В1, Г3.1.У1	2
4.2	Оцінювання навчальних досягнень учнів за групами результатів	Г3.1.31, Г3.1.У3, Г3.1.У2.	2
Усього годин за модулем			4
5.	Модуль 5. Психолого-педагогічна підтримка учасників освітнього процесу в умовах подолання освітніх втрат		
5.1	Розвиток стресостійкості як умова ефективної професійної діяльності педагога НУШ	Б1.1.У3, Б2.1.У3, Б2.2.У1	2
5.2	Психологічні травмування внаслідок війни: як спілкуватися, навчати, підтримувати учнів	Б1.1.У3, Б1.1.31, Б1.2.К1	2
5.3	Синергія успіху сучасного здобувача освіти: критичне мислення та емоційний інтелект	Б1.2.32, Б1.2.33. Б1.2.У3	2
5.4	Розвиток резильєнтності у здобувачів освіти та педагогів, відновлення психологічних втрат	Б1.1.У3, Б2.1.У3, Б2.2.У1	2
5.5	Життестійкість педагогічних працівників в умовах війни: психологічні інструменти самопомоги	Б2.1, Б2.1.32, Б1.2.32, Б1.2.33.	2
5.6	Покращення когнітивних процесів під час навчання як провідна умова подолання освітніх втрат	Б1.1.У3, Б2.1.У3, Б2.2.У1	2
5.7	Індивідуальна підтримка здобувачів освіти з ООП з урахуванням специфіки їх психологічних труднощів	Б1.1, В1.3, Г1.1, Г2.1	2
5.8	Розробка та реалізація індивідуальної освітньої траєкторії учнів з ООП відповідно до рівнів підтримки	Б1.1, В1.3, Г1.1, Г2.1, Г2.2	2
Усього годин за модулем			16
6.	Модуль 6. Діагностико-аналітичний		
6.1	Настановне заняття. Вхідне опитування		2
6.2	Конференція з обміну досвідом. Підсумкове тестування		2
Усього годин за модулем			4
Разом годин / кредитів за освітньою програмою			60 / 2

Рекомендовані джерела

1. CEDOS, savED (2023), War & Education. How a year of the full-scale invasion affected Ukrainian schools, https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/eng-saved_overview-report-2022-web.pdf.
2. Darsih, E. (2018). Learner-centered teaching: What makes it effective. Indonesian EFL Journal, 4(1), 33- 42. <https://doi.org/10.25134/ieflj.v4i1.796>
3. Education: Impact of the War in Ukraine (May 2022). <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099945306202211104/pdf/P1775870809f1d04d0844c0e7042abf0eb5.pdf>.
4. How Ukraine should overcome educational losses. <https://zn.ua/eng/how-ukraine-should-overcome-educational-losses.html>.
5. https://allright.com/uk/blog/teacher_blog_ua/efektivni-metodi-navchannya-chitannya-na-urokah-anglijskoyi-movi
6. <https://dv-clevio-storage.fra1.digitaloceanspaces.com/files/dd8FUgS2e.pdf>
7. <https://englishpracticetest.net/>
8. <https://go-mother.com/en/2023/12/03/nmt-in-english/>
9. <https://instincthub.com/blog/understanding-learning-loss-causes-impacts-and-approaches-for-recovery>
10. <https://iste.org/blog/4-interactive-tools-to-help-learners-build-reading-skills>
11. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/jrc-news-and-updates/lost-generation-covid-19-pandemic-triggered-dramatic-learning-losses-among-schoolchildren-2022-10-24_en
12. <https://lms.e-school.net.ua/>
13. <https://nus.org.ua/2018/08/14/bagato-metodiv-navchannya-inozemnyh-mov-kombinujete-yih/>
14. <https://osvita.ua/test/advice/88320/>
15. <https://osvitoria.media/experience/osvitni-vtraty-7-krokv-efektyvnogo-uchytelya/>
16. <https://osvitoria.media/experience/osvitni-vtraty-obertayemo-na-osvitni-znahidky-uspishni-strategiyi-vchytelya/>
17. <https://quizlet.com/202436046/nmt-exam-1-flash-cards/>
18. <https://sqe.gov.ua/tretina-uchniv-v-umovakh-viyni-ne-mali-po/>
19. https://thetema.net/en/news/nmt-po-angliyskomu/?utm_source=chatgpt.com
20. <https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2025/02/Metodychni-rekomendatsii-PO.pdf>
21. <https://vseosvita.ua/library/efektyvni-metody-i-priiomy-roboty-na-urokakh-anhliiskoi-movy-v-pochatkovykh-klasakh-pid-chas-dystantsiinoho-navchannia-900360.html>
22. https://vseosvita.ua/library/nadoluzhennia-osvitnikh-vtrat-zdobuvachiv-osvity-na-urokakh-anhliiskoi-movy-803838.html?utm_source=chatgpt.com
23. <https://vseosvita.ua/library/podolannia-osvitnikh-vtrat-na-urokakh-anhliiskoi-movy-v-pochatkovii-shkoli-v-suchasnykh-realiiakh-pid-chas-viiny-893056.html>
24. https://vseosvita.ua/library/podolannia-osvitnikh-vtrat-pid-chas-viiny-na-urokakh-anhliiskoi-movy-u-pochatkovii-shkoli-869889.html?utm_source=chatgpt.com

25. <https://vseosvita.ua/test/nmt-english-preparation-full-test-2-4552498.html>
26. https://vsimosvita.com/preventyvnist-osvitnih-vtrat-z-anglijskoyi-movy-v-umovah-dydzhytalizatsiyi-osvitnogo-protsesu/?utm_source=chatgpt.com
27. <https://vsimosvita.com/shlyahy-podolannya-osvitnih-vtrat-na-urokah-anglijskoyi-movy/>
28. <https://www.cambridgeenglish.org/exams-and-tests/first/preparation/>
29. <https://www.cambridgeenglish.org/exams-and-tests/first/preparation/>
30. <https://www.englishcentral.com/>
31. <https://www.englishclub.com/efl/tefl/pronunciation/minimal-pairs-games/>
32. <https://www.fceexamtips.com/reading-1>
33. <https://www.fluentu.com/blog/educator-english/esl-pronunciation-lessons-plans/>
34. <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/reading-comprehension-skills>
35. <https://www.lookingatlearning.org/downloads/Effective%20Lesson%20Design.pdf>
36. <https://www.oxfordowl.co.uk/welcome-back/for-school-back/pathways-page/pathwayslist/teaching-comprehension/background-questions-tc/wales--16/what-is-reading-comprehension-and-why-is-it-important--2>
37. <https://www.scholastic.com/content/dam/teachers/lesson-plans/migrated-files-in-body/9SixComprehension.pdf>
38. <https://www.slideshare.net/slideshow/7-keys-to-comprehension-susan-zimmermann-and-anthony-hutchins/244309468>
39. <https://www.worc.ac.uk/documents/Principles-for-Lesson-Design-20202021-Long-Version.docx>
40. <https://www.youtube.com/live/GAZJ9hG3B78?si=d0zM0YzdbMOgKN5F>
41. <https://www.youtube.com/live/q0Di1XtErBM?si=T3M2XCkx4-5N4lzu>
42. <https://youtu.be/pf2c9Le8d64?si=xpAsC8arZxhSGvyl>
43. <https://zno.osvita.ua/english/>
44. Key Principles for Project-Based Learning . Rigorous ProjectBased Learning An InquiryBased Educational Approach URL: <https://www.lucasedresearch.org/wp-content/uploads/2021/02/Key-Principles-for-PBL-White-Paper-1.pdf>
45. Lathram, B., Lenz, B., & Vander Ark, T. (2016). Preparing students for a project-based world. Getting Smart. URL: <https://www.gettingsmart.com/wp-content/uploads/2016/08/Preparing-Students-for-a-ProjectBasedWorld-FINAL.pdf>
46. Lynn Henrichsen Designing Effective Lessons. URL: https://edtechbooks.org/btrtesol/designing_lessons
47. OECD (2023), "Recovering lost learning opportunities in Ukraine: Key education policy strategies", OECD Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine, OECD Publishing, Paris. URL: <https://doi.org/10.1787/c10085eb-en>.
48. Project Power! The why and how of project-based learning. URL: <https://www.cambridge.org/elt/blog/2024/08/29/project-power-the-why-and-how-of-project-based-learning/>

49. The challenges of learning a new language. URL: <https://www.teacheracademy.eu/blog/project-based-language-learning/>
50. Адаптивні системи управління навчанням в діяльності тьютора. URL: https://www.researchgate.net/publication/311773996_ADAPTIVNI_SISTEMI_UPRAVLINNA_NAVCANNAM_V_DIALNOSTI_TUTORA
51. Аналітичний огляд «Можливості для реалізації соціально-емоційного навчання в рамках реформи «Нова українська школа» (Feasibility Study on Opportunities for SEL within New Ukrainian School Reform) / Гриневич Л., Дрожина Т., Глоба О. та інші; за заг. ред. Л. Гриневич, С. Калашнікової. Київ, «Видавнича група «Шкільний світ», 2021. 312 с.
52. Антонова О. Залучення старшокласників до науково-дослідної діяльності МАН як засіб розвитку їх дослідницьких здібностей // Інновації в освіті: інтеграція науки і практики : зб. наук-метод. праць / за заг. ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: ФОП Левковець, 2014. С. 56-75.
53. Безпечна освіта / науково-методичний журнал «Джерело педагогічних інновацій». Харків: Харківська академія неперервної освіти, (випуск № 1(41) 2023).
54. Буднік С. Навчально-дослідницькі уміння: сутнісно-структурний аналіз / Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. С.130-132. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/6872/3/30.pdf>
55. Вчитель закладу загальної середньої освіти: професійний стандарт. Наказ Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. № 1225. URL : <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
56. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text>
57. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова Кабінету міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
58. Діагностичні тести на ВІШО для подолання освітніх втрат: чим корисні для вчителів та учнів і як користуватися. URL: <https://nus.org.ua/2023/07/20/diagnostychni-testy-na-vsho-dlya-podolannya-osvitnih-vtrat-chym-korysni-dlya-vchyteliv-ta-uchniv-i-yak-korystuvatysya>
59. Європейський досвід реалізації тьюторингу в закладах загальної середньої освіти. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/39188>
60. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» № 848-VIII 26.11. 2015 р. URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2244/>
61. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 року № 2145-VIII (зі змінами). URL: www.mon.gov.ua
62. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 року № 463-IX (зі змінами). URL: www.mon.gov.ua

63. Індивідуальна освітня траєкторія в умовах війни: запитання і відповіді
https://znayshov.com/News/Details/indyvidualna_osvitnia_traiektoriia_v_umova_kh_viiny_zapytannia_i_vidpovid
64. Індивідуальна освітня траєкторія та індивідуальний навчальний план: що це і для кого.
<https://nus.org.ua/2022/11/02/indyvidualna-osvitnya-trayektoriia-ta-indyvidualnyj-navchalnyj-plan-shho-tse-i-dlya-kogo/>
65. Індивідуальна освітня траєкторія: що це та навіщо? URL :
<https://osvitoria.media/experience/indyvidualna-osvitnya-trayektoriia-shho-tse-ta-navishho/>
66. Інтегроване навчання : тематичний і діяльнісний підходи. Нова українська школа. 2017. URL :
<https://nus.org.ua/2017/08/15/integrované-navchannya-tematychnyj-i-diyalnisnyj-pidhody-chastyna-1/#:~:text=%D0%A3%20%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%82%D0%BB%D1%83%D0%BC%D0%B0%D1%87%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%83%20%D1%81%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%83%20%D1%96%D0%BD%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F,%D1%82%D0%B0%20%D0%B7%D0%B2%D1%8F%D0%B7%D0%BA%D1%96%D0%B2%20%D1%97%D1%97%20%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%96%D0%B2.>
67. Конвенція про права дитини та участь неповнолітніх у збройних конфліктах / Міністерство юстиції України. Роз'яснення від 10.01.2011р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0009323-11>
68. Концепція літературної освіти (затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 26.01.2011 № 58).
69. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249613934>.
70. Лист Міністерства освіти і науки України «Про організацію освітнього процесу дистанційного навчання» від 06.03.2022 № 1/3371-22.
71. Лист Міністерства освіти і науки України «Щодо організації дистанційного навчання» від 02.11.2020 року № 1/9-609.
72. Лист МОН № 1.1/15776 від 30.08.24 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2024/2025 навчальному році». URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/93000/
73. Лист МОН № 1/4895-25 від 14.03.2025 «Про окремі питання оцінювання результатів навчання». URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-okremi-pytannia-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia>
74. Локшина, О. та ін. (2022). Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти: оглядове видання. НАПН України, Інститут педагогіки НАПН України. Київ: Педагогічна думка. URL:

- <https://undip.org.ua/library/osvita-v-realiakh-viyny-orientyry-mizhnarodnoi-spi-lnoty-ohliadove-vydannia/>.
75. Модельна навчальна програма «Іноземна мова 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Редько В.Г., Шаленко О.П., Сотникова С.І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М.). 2021. URL : <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni-prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Redko.ta.in.14.07.pdf>
 76. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Зимомря І. М., Мойсюк В. А., Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.). 2021. URL : <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni-prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Inozemni.movy.5-9-kl/Inoz.mov.5-9-kl.Zymomrya.ta.in.14.07.pdf>
 77. Назаренко, Ю. (2022). Освітні втрати: підходи до вимірювання та компенсації. URL: https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/zapyska_osvitni-vtraty.pdf.
 78. Наказ МОН від 02.08.2024 № 1093 «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1093729-24#Text>
 79. Науково-дослідницька діяльність: традиційні напрямки та сучасні пріоритети : реком. бібліограф. покажч. / Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди, наукова бібліотека; уклад. : Неудачина Т. І.; відп. ред. Коробкіна О. Г. Харків : ХНПУ, 2019.
 80. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2022 / кол. авт. : Г. Бичко (осн. автор), Т. Вакуленко, Т. Лісова, М. Мазорчук, В. Терещенко, С. Раков, В. Горох та ін. ; за ред. В. Терещенка та І. Клименко ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ, 2023. 395 с. URL : https://pisa.testportal.gov.ua/wpcontent/uploads/2023/12/PISA-2022_Naczionalnyj-zvit_povnyj.pdf
 81. Нова українська школа : Концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
 82. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. 2017. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
 83. Нова українська школа: наступність і перспективи /науково-методичний журнал «Джерело педагогічних інновацій» – Харків: Харківська академія неперервної освіти, (випуск № 4(40)2022)
 84. Нова українська школа: poradnik vchytelja / за заг. Ред.. Н. М Бібик. – Київ : Літера ЛТД, 2019. – 208 с.
 85. Освіта під час війни. Презентація результатів дослідження (19 квітня 2023). Державна служба якості освіти.

- <https://sqe.gov.ua/diyalnist/monitoringovi-doslidzhennya/opituvannya-doslidzhennya-vivchennya-za-2023/>.
86. Оцінки у 5–9-х класах по-новому: моделі, інструменти, орієнтири. URL: <https://osvitoria.media/experience/otsinky-u-5-9-h-klasah-po-novomu-modeli-instrumenty-orientyry/>
 87. Оцінювання в 5–9 класах НУШ: відповідаємо на запитання. URL: <https://mon.gov.ua/news/otsiniuvannia-v-59-klasakh-nush-vidpovidaemo-na-zapytannia>
 88. Педагогічна діагностика як чинник забезпечення якості освітнього процесу. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/esu/article/download/3573/4102/7242>
 89. Педагогічна діагностика. URL: <https://bcmc.kiev.ua/docs/peddiagnostika.pdf>
 90. Постанова Кабінету Міністрів України «Національна рамка кваліфікацій від 03.11.2011 року № 1341 (зі змінами).
 91. Постанова Кабінету Міністрів України про «Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» від 21.08.2019 року № 800 (зі змінами 27.12.2019 р.).
 92. Прокачуємо СЕЕН: колекція практик для дорослих і дітей: навч.-метод. посібник / Н. Валевська; за заг. ред. О. Елькіна, О. Марущенка. Х., 2023. 42 с.
 93. Професійний розвиток педагога: нові вимоги та нові рішення / науково-методичний журнал «Джерело педагогічних інновацій». Харків : Харківська академія неперервної освіти, (випуск № 1(45) 2024)
 94. Професійний стандарт за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти», наказ МОН України від 29 серпня 2024 року № 1225.
 95. Професійні компетентності вчителя-тьютора закладу загальної середньої освіти. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3605.23.2.5>
 96. Скрипник, М.І., Кравчинська, Т.С. and Волинець, Н.П (2022) Designing a modern lesson: theory and practice. The workbook for pedagogical workers of general secondary education institutions URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733670/1/%D0%A1%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9A%D1%80%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%92%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%86%D1%8C.pdf
 97. Соціально-емоційне та етичне навчання: навчальна програма для середньої школи / Голов. ред. О.Елькін. Харків: Дім реклами, 2021. 416 с. Спеціально для EdCamp Ukraine.
 98. Сучасні моделі підготовки педагогів до здійснення тьюторської діяльності. URL: <https://europub.co.uk/articles/sucasni-modeli-pidgotovki-pedagogiv-do-zdiisнення-tiutorskoyi-diialnosti-A-490452>
 99. Сучасні моделі тьюторингу у системі середньої освіти країн Європи та США. URL: <https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/articles/2022-3-doc/2022-3-8>
 100. Типова освітня програма для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти. URL:

<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>.

101. Управління закладом позашкільної освіти: сучасні тренди, співпраця, проєкти: посібник / за науковою редакцією, упорядкуванням О. Просіної, Я. Швень. Біла Церква: ТОВ “Білоцерквдрук”, 2020. 252 с.
102. Що таке компетентнісний підхід у навчанні – відповідає Державна служба якості освіти. Державна служба якості освіти. 28 Січня 2022. URL: <https://nus.org.ua/questions/zo-take-kompetentnisnyj-pidhid-u-navchanni-vidpovidaye-derzhavna-sluzhba-yakosti-osvity/>.
103. Як надолужити освітні втрати? (3 січня 2023). Український центр оцінювання якості освіти. URL: <https://testportal.gov.ua/yak-nadoluzhyty-osvitni-vtraty/>.